

‘... ในอดีตภาพเป็นมนุษย์ที่ได้ยากนั้นเป็นโณ เพราะความบังเกิดขึ้นของมนุษย์
ต้องบริสุทธิ์ด้วยกาย บริสุทธิ์ด้วยวาจา บริสุทธิ์ด้วยใจ
ไม่มีขาดตกบกพร่องเลย นั้นจึงจะได้อดีตภาพเป็นมนุษย์ ...’
‘... เมื่อขาดธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ละก็ แดกกายทำลายชั้นธจากมนุษย์
ต้องไปเกิดเป็นเปรตบ้าง อสุรกายบ้าง เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง
เกิดในนรก ๔๕๖ ขุมบ้าง ขุมใดขุมหนึ่ง อบายภูมิทั้ง ๔ ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๕๑ ของที่ได้โดยยาก

๗) พุทธจักายน พุทธจักราช ๒๔๔๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ทน)

ทูลลภณจ มนุสฺสสตฺถํ

พุทฺธบุปฺปาโท จ ทูลลโก

ทูลลภา ขณสมฺปตฺติ

สทฺธมฺโม ปรมทูลลโกติ

ที.สี.อ.(บาลี) ๔/๗๔

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงในทูลลภะ สิ่งที่ได้โดยยากทั้ง ๔ ประการนี้ จะชี้แจงแสดงตามวาระพระบาลีคือความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย กว่าจะยุติกาลลงโดยสมควรแก่เวลา

เริ่มต้นในทูลลภะทั้ง ๔ นี้ว่า **ทูลลภณจ มนุสฺสสตฺถํ** ความได้เป็นมนุษย์เป็นของได้ยาก **พุทฺธบุปฺปาโท จ ทูลลโก** ความเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นของได้ยาก เป็นประการที่ ๒ **ทูลลภา ขณสมฺปตฺติ** ถึงพร้อมด้วยขณะด้วยสมัยเป็นของได้ยาก เป็นประการที่ ๓ **สทฺธมฺโม ปรมทูลลโกติ** สัทธรรมเป็นของได้ยาก อย่างนี้เป็นประการที่ ๔ ทูลลภะ ทั้ง ๔ ประการนี้ แปลเนื้อความของพระบาลีเป็นสยามได้ความเท่านี้

ต่อแต่นี้จะอธิบายความ เป็นลำดับไป ในอรรถภาพเป็นมนุษย์ที่ได้ยากนั้น เป็นไหน เพราะความบังเกิดขึ้นของมนุษย์ ต้องบริสุทธิ์ด้วยกาย บริสุทธิ์ด้วยวาจา บริสุทธิ์ด้วยใจ ไม่มีขาดตกบกพร่องเลย นั้นจึงจะได้อรรถภาพเป็นมนุษย์

ความบริสุทธิ์ด้วยกายนั้น เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ทำลายชีวิตสัตว์ เว้นขาดจากถือเอาวัตถุที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย และหลอกลวงต่างๆ ฉ้อโกงต่างๆ คือเว้นจากถือพัสดุที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยเป็นของตน ชักชวนบุคคลอื่นไม่ให้ถือเอาพัสดุที่เจ้าของมิได้ให้ และยินดีในการที่ไม่ถือเอาพัสดุที่เจ้าของมิได้ให้ และสรรเสริญการดำเนินเช่นนั้น นี้ได้ชื่อว่าไม่ถือเอาพัสดุที่เจ้าของมิได้ให้ เว้นจากประพฤติดินในกามด้วยตนของตน เว้นจากการชักชวนบุคคลอื่นให้ประพฤติดินในกาม

และไม่สรรเสริญผู้ดำเนินด้วยกายวาจาเช่นนั้น และไม่ยินดีพวกดำเนินประพฤตินั้น ตลอดไป นี่ ๓ ข้อแยกออกเป็นข้อละ ๔ ๆ เป็น ๑๒ ข้อนี้ เว้นขาดจากใจ ไม่ได้มีการกระทบจิตใจ ในกาย วาจา ตลอดถึงใจของตนเลย ดังนี้ได้ชื่อว่าบริสุทธิ์กาย

ส่วนวาจาละ ไม่พูดปด พูดแต่ถ้อยคำที่จริงด้วยตนของตน ชักชวนบุคคลผู้อื่น ให้พูดคำที่จริงเหมือนตน ยินดีพวกกล่าวถ้อยคำจริงเหมือนตน สรรเสริญ พวกที่พูดจริงเหมือนตน ๔ ข้อเป็นวาจาบริสุทธิ์ เว้นขาดพูดกล่าวคำหยาบช้า คำชาติด่าตระกูล กล่าวคำไม่เป็นที่ไพเราะเสนาะโสต คำหยาบช้าทารุณเช่นนี้ตัวเองเว้น ได้ดี ชักชวนบุคคลผู้อื่นให้เว้นด้วยเหมือนอย่างตนบ้าง ยินดีพวกเว้นจากคำหยาบ เช่นนั้น สรรเสริญพวกดำเนินด้วยการไม่กล่าวคำหยาบเช่นนั้นบ้าง นี้เรียกว่าเป็นดี ส่วนหนึ่ง กล่าวคำสมาน ไม่กล่าวคำแตกร้างฉาน แล้วกล่าวคำสมานให้กลมเกลียวสนิทชิดชมในกันและกัน แล้วชักชวนบุคคลผู้อื่นให้กล่าวคำสมานเหมือนอย่างตนบ้าง ยินดีพวกกล่าวคำสมาน สรรเสริญพวกกล่าวคำสมาน นี่เป็นวาจาบริสุทธิ์ กล่าวคำเป็นหลักเป็นธรรมวินัย เมื่อต้องการหาความจริง สวาหาเหตุได้ ไม่ใช่ถ้อยคำเหลวไหล เหลวไหล กล่าวคำเป็นหลักธรรมวินัยด้วยตนของตน แล้วชักชวนบุคคลผู้อื่นให้กล่าว ถ้อยคำเป็นธรรมเป็นวินัยเหมือนตนบ้าง ยินดีพวกกล่าวถ้อยคำเป็นธรรมวินัย สรรเสริญ พวกกล่าวถ้อยคำเป็นธรรมเป็นวินัยเหมือนตน นี้เรียกว่าวจีสุจริตอีกอย่างหนึ่ง บริสุทธิ์ ทั้ง ๔ ข้อนี้ รวมเป็นข้อละ ๔ ๆ เป็น ๑๖ ข้อ วาจาบริสุทธิ์ ๑๖ ข้อนี้แล้ว เรียกว่า วจีสุจริต

ส่วนใจละ ส่วนใจก็ด้วย ไม่โลภ อยากได้ของเขา คิดจะให้สมบัติของเราเป็น เบื้องหน้า คิดชักชวนบุคคลผู้อื่นให้สละสมบัติของตนให้แก่บุคคลผู้อื่น นี่เป็นมโนสุจริต ไม่โกรธ ไม่พยายาทำ ไม่พยายาทำด้วย เป็นคนเมตตาแก่ตนและบุคคลผู้อื่นทุกถ้วนหน้า รักใคร่ปรารถนาจะให้เขาเป็นสุข เขาเป็นสุขแล้วยินดีชอบอกชอบใจ แล้วก็ชักชวนบุคคล ผู้อื่นให้ดำเนินเช่นนั้น สรรเสริญพวกดำเนินเช่นนั้น ยินดีพวกดำเนินเช่นนั้น นี่เป็น มโนสุจริต ความเห็นผิดไม่กล่าว ความเห็นผิดทางใจเลิกเสีย ให้ความเห็นถูก เห็นถูก ด้วยตัวของตัวแล้วชักชวนบุคคลผู้อื่นให้เห็นถูก ยินดีในการเห็นถูก สรรเสริญในการ เห็นถูก ๓ ข้อนี้ ข้อละ ๔ ๆ เป็น ๑๒ นี้เรียกว่า มโนสุจริต

เมื่อบริสุทธิ์ ไม่พริ้งทั้งกาย ทั้งวาจา ทั้งใจ ๓ ประการนี้แล้ว เรียกว่าเป็นหลักประธานของ การประพฤติธรรมที่จะทำให้เป็นมุนี เมื่อบริสุทธิ์ไม่มีพริ้ง แดกกายทำลายจันท์จากมนุษย์ได้กลับ เป็นมนุษย์อีกทันที เมื่อประพฤตินั้นไปกว่านี้ ประพฤติดีขึ้นกว่าบริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา

บริสุทธิ์ใจ ประพัตติขึ้นไปกว่านี้ก็ได้เป็นมนุษย์สูงขึ้นไปกว่านี้ เป็นมนุษย์เกินมนุษย์ขึ้นไป นี่กล่าวเฉพาะธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์เป็นของได้ยากดังนี้ละ เมื่อเราปรับกับตัวของเราแล้วละก็ ขาดธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์มากนัก ขาดธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์จะไปเป็นอะไร เมื่อขาดธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ละก็ แดกกายทำลายชั้นจกมนุษย์ ต้องไปเกิดเป็นเปรตบ้าง อสุรกายบ้าง เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง เกิดในนรก ๔๕๖ ขุมบ้าง ขุมใดขุมหนึ่ง อบายภูมิทั้ง ๔ ไม่เคลื่อนหละ ไม่พ้น พอเคลื่อนจากการเป็นมนุษย์แล้วก็เป็นผู้ไป อบายภูมิทั้ง ๔ ที่เดียว เพราะเหตุนี้ การเกิดเป็นมนุษย์เป็นของได้ยาก ไม่ใช่เป็นของได้ง่าย เกิดเป็นมนุษย์ต้องประพัตติถูกธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์จึงได้ง่าย ถ้าเคลื่อนจากธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ก็เป็นมนุษย์ไม่ได้

เหตุนี้ เราจะต้องคาดคั้นตัวเองเสียให้ดี ว่าเราได้อัตภาพเป็นมนุษย์ด้วยความบริสุทธิ์เช่นนั้นแล้วละก็ ต่อแต่นี้ไปเราจะเป็นมนุษย์อีกหรือไม่ เราจะเป็นกับเขาอีกต้องพิจารณา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ แต่เราเกิดนี้ยังเป็นมนุษย์ชั้นต่ำอยู่ หรือแค่เป็นมนุษย์ชั้นกลาง หรือเป็นมนุษย์ชั้นสูง เรารู้ได้ เกิดเป็นมนุษย์ชั้นสูงก็เป็นพระเจ้าแผ่นดิน เป็นผู้ปกครองประเทศ เป็นเศรษฐี พวกโน้นเป็นมนุษย์ชั้นสูง ลดส่วนกว่านั้นลงมา มนุษย์ชั้นกลางๆ ลดส่วนจากพวกกษัตริย์เศรษฐีลงมาเป็นมนุษย์ธรรมดา เขาเรียกว่าเป็นพลเมืองดี เป็นคนมั่งมี คหบดี มีทรัพย์สมบัติ มีบริษัทมีบริวารมาก เป็นคนสุจริตนั้น บริสุทธิ์สันติ เป็นมนุษย์ชั้นกลาง เป็นมนุษย์ชั้นต่ำ หาเข้ากินคำหยุดทำงานไม่ได้ ข้าวสารไม่มีกรอกหม้อ พวกไหนหยุดทำงานไม่ได้ พวกไหนไม่มีงานทำ ไม่มีเวลาหยุด พวกนั้นแหละมนุษย์ชั้นต่ำ ไม่มีข้าวสารกรอกหม้อ หยุดทำงานไม่ได้ ข้าวสารไม่มีกรอกหม้อนั้นเรียกว่ามนุษย์ชั้นต่ำ หรือต่ำลงไปกว่านั้น เป็นคนขอทานนั้น ก็ต่ำมาก ชั้นต่ำก็ต้องจัดไปอีกมาก มนุษย์ชั้นต่ำของต่ำ มนุษย์ชั้นต่ำของกลาง มนุษย์ชั้นต่ำของสูง สูงในชั้นต่ำ กลางในชั้นต่ำ ต่ำในชั้นต่ำ แยกออกไปดังนี้มากมายนัก

เราอยากเป็นมนุษย์ชั้นไหน เราต้องแก้ไขตัวของตัวเราในเวลาเราจะเป็นมนุษย์อีก บริสุทธิ์ด้วยกายดังกล่าแล้ว บริสุทธิ์ด้วยวาจาดังกล่าแล้ว บริสุทธิ์ด้วยใจดังกล่าแล้ว เราจะต้องมีมารยาทเพิ่มเติมอีก เราต้องการเป็นคนดี เมื่อเวลาให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องใช้มารยาทให้เรียบร้อย เวลาจะให้ทานต้องใช้มารยาทที่นุ่มนวลเป็นที่น่าดูน่าชม ใครเห็นก็นิยม เมื่อเราอยากจะทำเช่นนั้นบ้าง เมื่อมีมารยาทเช่นนั้นแล้วก็เป็นเหตุให้เกิดสกุลสูง มันจะให้ป็นมนุษย์ที่มีมารยาทดี ต้องแก้ไขตัวของตัวเช่นนี้ ส่วนวาจาเล่า จะพูดจาปราศรัยกับบุคคลผู้หนึ่งผู้ใด ผู้เฒ่าผู้แก่

สมณพราหมณาจารย์ ก็พูดแต่ถ้อยคำที่นุ่มนวลชวนสดับ ถ้อยคำที่กักขฬะชั่วช้าหยาบ คายอย่าเอาไปใช้ ถ้าใช้เข้าแล้วมันเป็นนิสัยติดไป จะไปเป็นคนป่าเถื่อนเช่นนั้นบ้าง ให้ใช้วาจาที่นุ่มนวลชวนสดับทีเดียว เวลาให้ทาน จำศีล ภาวนา เมื่อให้อยู่จนกระทั่ง เคย ติดกาย ติดวาจา ติดใจ เช่นนั้นแล้วก็จะเป็นคนดีได้ต่อไปในภายหน้า ส่วนใจเล่า ใจก็ต้องให้นุ่มนวล ให้อ่อนโยน ต้องใช้ใจที่เป็นบุญเป็นกุศล ใจเป็นอกุศลไม่เอาเข้ามา ใช้ ใจที่เห็นผิด เข้าใจผิด อย่าเอามาใช้ ใจที่เห็นชอบเห็นถูกก็เอาเข้ามาใช้ อย่างชนิด นั้น เกิดไปในภายหน้าเป็นมนุษย์ชั้นสูง หรืออย่างต่ำพลาดพลั้งลงมาก็ชั้นกลางของสูง พลาดพลั้งลงมาก็ชั้นต่ำของสูง เราจะไม่ตกไปเป็นมนุษย์ชั้นกลาง ชั้นต่ำ ให้แก้ไขตัว ดังนี้ให้มันหมายทีเดียว ถ้าได้เช่นนั้นแล้วละก็ จะได้อัธยาศัยเป็นมนุษย์สมมาต ประรณนา สมด้วยบาลีว่า **ทุลลภญจ มนุสฺสสตฺถิ** ได้เป็นมนุษย์เป็นของไฉยยาก เรา ก็ได้เป็นมนุษย์สมมาตประรณนา

พุทฺธบุปฺปาโท จ ทุลฺลโภ ความบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นของไฉยยาก บังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้านะ บังเกิดอย่างไร เราฟังกันมานานแล้ว ความบังเกิดขึ้น ของมนุษย์เป็นของไฉยยาก พุทธประวัติ พระสิทธัตถราชกุมาร นานกว่าจะได้เป็นพระ พุทธเจ้า ได้รับพยากรณ์แล้วนะ ๔ อสงไขยแสนกัลป์ ได้รับพยากรณ์เมื่อครั้งพระ พุทธที่บังกรได้เสด็จเข้าไปในเมืองอมรวดี ทอดตัวลงในที่เปลือกตม อารารนาให้พระ พุทธที่บังกรให้เดิน เป็นสะพานไปให้ข้าม เหยียบตัวสุเมธดาบสข้ามไป เป็นสะพาน พระสงฆ์แสนรูปก็ข้ามไปเช่นกัน เหยียบตัวของสุเมธดาบสนั้น พอสุดหมดพระสงฆ์แล้ว มนุษย์หนึ่งแสนเดินเหยียบไปได้ ถ้าว่าบารมีไม่แก่กล้าแล้วก็ตายคาเท้าเชียวนะ ไม่ใช่ พอดีพอร้ายนะ มนุษย์แสนหนึ่งนะ เอาไม่ไผ่มาเป็นแพๆ นะ วางไว้ เกือบแหลก เชียวนะ เหยียบเสียเกือบแหลกเชียว ถึงแสนหนึ่งนะ ไม่ใช่ร้อยนะ ที่ทนอยู่ได้ก็เพราะ บารมี

สุเมธดาบสแกมีฌานสมาบัติ แกเห็นจะต้องเข้าฌานสมาบัติเวลานั้น ถ้าไม่ เข้าฌานสมาบัติ กายแกจะแหลกแน่ แต่ว่าแกอยู่ในเปลือกตม เหยียบลงไปมันหยุนๆ มันไม่แข็งแรงนัก อ้ายเปลือกตมมันรองรับอยู่ข้างล่างเหมือนอยู่บนเบาะบนฟูกก็พอทน ได้ พอข้ามไปเสร็จแล้วพระพุทธที่บังกรก็เสด็จหันพระพักตร์กลับมา พระสงฆ์กลับมา พร้อมกัน มาล้อมอยู่ที่สุเมธดาบสนั้น ทรงรับสั่งถามพระสงฆ์ทั้งหลาย พระสงฆ์ ทั้งหมดรู้จักไหมดาบสผู้นี้หะคือใคร ไม่มีใครรู้จัก พระองค์ก็ทรงตรัสว่า ดาบสผู้นี้หะ น้องชายเรตถาคตนะ ต่อไปในภายหน้าอีก ๔ อสงไขยแสนกัลป์ จะได้ตรัสรู้เป็น

พระพุทธเจ้าเหมือนอย่างเราเช่นนี้ ทรงรับสั่งเรื่องพุทธมารดา พุทธบิดา พุทธอนุชา พุทธบุตรเสร็จทีเดียว พระสาวกชายชวาเสร็จ เมื่อได้พุทธพยากรณ์เสร็จแล้วเช่นนั้น ดีอกดีใจ สุขเมธดาบส เหมือนจะเป็นพระพุทธเจ้าในวันพรุ่งนี้ทีเดียว มันหมายความว่า พระพุทธเจ้าทีเดียว ก็ตริกันก็ในใจว่า เออ นี่เราได้รับพยากรณ์แล้ว จะได้เป็นพระพุทธเจ้าแน่แล้ว แต่เรื่องความเป็นพระพุทธเจ้านะ เริ่มต้นเราจะทำอะไรกันเล่า จึงจะเริ่มต้นความเป็นพระพุทธเจ้า นี่ทำอย่างไรกัน พระองค์ฉลาดปรีชาสามารถรอบรู้ ทุกสิ่งทุกประการ ว่าเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ไปเกิดมาเกิดอยู่อย่างนี้อีก ๔ อสงไขยแสนกัลป์ ถ้าเราเดินเลื้อยเลื้อยตัวเมื่อไรแล้ว ต้องทนยากลำบาก ถ้าเราไม่เดินเลื้อยเลื้อยตัวแล้วละก็ เราจะเป็นคนมั่งมี เราจะทำอะไรเล่า นี่เราจะต้องให้ทาน เริ่มต้นต้องให้ทาน ต้องให้ทานกันยกใหญ่ ใครขออะไรเราให้ทั้งนั้น ถ้าไม่ขอเราก็ให้ คนจนคนยากเสมอไป เกิดชาติใดภพใดไม่ขาดสายทีเดียวเรื่องให้ทาน ก็มันหมายด้วย พระทัยว่าเช่นนั้น พระโพธิสัตว์จึงได้สร้างบารมีให้ทานเป็นเบื้องต้น เกิดมาเป็นมนุษย์ให้ทานเป็นเบื้องต้นทีเดียว ทานนั้นแหละจะเป็นชนกกรรมนำไปเกิดในสกุลที่มั่งมีมาก เพราะผลทานส่งผลให้ เมื่อให้ทานแล้วสมบุญบริบูรณ์ ผู้ยากขัดสนก็สมบุญ อภัยความ สมบูรณ์ที่ให้แก่เขาจะกลับมาเป็นของตัวเอง มากน้อยเท่าใดกลับมาเป็นของตัวเองทั้งหมด ปรากฏว่าพระองค์ให้ถึงปัญจมหาบริจาค ให้ทานวัตถุนอกกาย เงินทอง ข้าวของ ดึก รานบ้านเรือน เรือกสวนไร่นา เรือแพนาวา สมบัติพัสดุนานา ทรัพย์ศฤงคาร บริวาร ให้หมด การให้เช่นนี้เป็นทานบารมีเท่านั้น ยังไม่เป็นทานอุปบารมี ให้เนื้อและเลือดของตัวเอง เป็นทานได้ นี่เป็นทานอุปบารมี ให้ชีวิตเป็นทานได้ นี่เป็นทานปรমัตถบารมี

เมื่อให้ทาน ๓ ประการเช่นนี้แล้ว ยังไม่พอ ในชาติเป็นพระเวสสันดรหรือชาติใด ๆ ก็ตามที่ให้ทาน ให้ลูกเป็นทาน ให้เมียเป็นทาน เมื่อชูชกไปขอค้นหา ซาลี ที่เขาวงกต พระราชนานกัณหา ซาลี ทั้ง ๒ ให้ชูชก นั้นเรียกว่าปุตตบริจาค เป็นทานข้อ คารบ ๔ พระอินทร์เห็นว่าไม่ได้การ สีสาดกุมารนี้ใจกล้าหาญนัก เรื่องศรัทธาบารมีมีเต็มอยู่แล้ว ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดมาขอมัทรี จะให้เสียอีก ถ้าให้เสียอีก เธอก็จะลำบาก หา ลูกไม้บริโภคเอง ถ้าหากว่ามัทรีอยู่ก็จะได้หาผลหมากรากไม้มาให้ทรงเสวย พระอินทร์ก็แปลงเป็นอินทรพราหมณ์ลงมา ขอมัทรีเสียทีเดียว ขอก็ทรงพระราชทานพระมัทรีให้ แต่ว่าอินทรพราหมณ์ฉลาด ข้าพระพุทธเจ้าได้ขอพระมัทรี พระองค์ได้ทรงพระราชทาน แก่ข้าพระพุทธเจ้า เป็นสิทธิ์ของหม่อมฉันแล้ว ต่อแต่นี้ไป ผู้หนึ่งผู้ใดมาขอให้ไม่ได้ แต่ว่าหม่อมฉันจะขอฝากพระองค์ไว้ กว่าเมื่อใดต้องการจึงจะมาเอา ถ้ายังไม่ต้องการ จะให้

ใครผู้หนึ่งผู้ใดเป็นไม่ได้ เป็นของหม่อมฉันแล้ว แก่คาดคั้นไว้เสียเช่นนี้ ใครมาขออีก เท่าไรก็ไม่ได้แล้ว เพราะแก่ให้อินทรพราหมณ์ไปเสียแล้ว นี่พระอินทร์มาสงเคราะห์ พระเวสสันดร ให้พระมัทรีอยู่พิทักษ์รักษา จะได้ไม่ลำบากด้วยพระกระยาหารแต่อย่างหนึ่งอย่างใด นี่ได้ชื่อว่าให้ภรรยาเป็นทานอีกแล้ว จิตบริจาคอันหนึ่งเป็น ๕ เรียกว่า ปัญจมหาบริจาค ให้ทานจริง ๆ เช่นนั้นะ ไม่ใช่พอดีพอร้ายนะ

ถ้าให้ทานให้ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ของชอบใจไม่ให้ เก็บเสีย ซ่อนเสีย ของไม่ดีที่ไม่เสมอใจให้เสีย ให้อย่างนี้มันเลือกให้ ให้ของไม่ดีเป็นทาน เป็นทาสทาน จัดว่ายังเข้าไม่ถึงสหายทาน เป็นทาสทานแท้ๆ เพราะเลือกให้ หากว่ามีมะม่วงสัก ๓ ใบตั้งขึ้น ก็จะทำให้ใบเล็กเท่านั้นแหละ เอามะม่วง ๓ ใบเท่าๆ กัน ก็จะทำให้ใบที่ไม่ชอบใจนั้นแหละ เอามะม่วง ๓ ใบเสมอกัน ก็จะเลือกเอาอีกแหละ ลูกที่ไม่ชอบจึงให้ ลูกที่ชอบไม่ให้ หรือมันใกล้จะสุกแล้วไม่ให้ ให้อ่อนๆ ไปอย่างนี้ อย่างนี้เป็นทาสทาน ไม่ใช่สหายทาน

ถ้าให้สหายทานจริงแล้ว ก็ตัวบริโศกใช้สอยอย่างไรให้อย่างนั้น เป็นสหายทาน ถ้าว่าสามีทานละก็ เลือกหัวกระเด็นให้ เลือกให้ของที่ไม่ดีกว่านั้นต่อไป ถ้าเลือกหัวกระเด็นให้เช่นนี้ละก็เป็นสามีทาน **ลักษณะโพธิสัตว์เจ้าให้ทานนะ ให้สามีทานนะ ให้สหายทาน สามีทานที่เดียว ทาสทานไม่ให้** นี่เราสามัญสัตว์ ชอบให้แต่ของที่ไม่ประณีต ไม่เป็นที่ของที่ชอบเนื้อเจริญใจละก็ให้ มันก็เป็นทาสทานไป เสมอที่ตนใช้สอยมันก็เป็นสหายทานไป ยิ่งกว่าตนใช้สอยมันก็เป็นสามีทานไป แต่ว่าพวกเราที่บัดนี้เป็นสามีทานอยู่ก็มี เช่นเลี้ยงพระสงฆ์องค์เจ้า ตบแต่งสุปพัญญชนะเกินกว่าเราบริโศกทุกวันๆ ที่เกินใช้สอยเช่นนี้เป็นสามีทาน ประณีตบรรจงแล้วจึงให้ อย่างนี้เรียกว่าเป็นสามีทาน

ทานนี้แหละเป็นข้อสำคัญนัก พระโพธิสัตว์จะได้เสด็จเป็นพระพุทธเจ้าก็อาศัยทานนี้แหละ ไม่ทานละก็เป็นไม่สำเร็จทีเดียว เพราะฉะนั้นบัดนี้วัดปากน้ำที่มีภิกษุสามเณรมารวมอยู่มากก็เพราะอาศัยเจ้าอาวาสบริจาคทาน บริจาคมานาน ๓๗ ปี บริจาคมา บริจาคเรื่อยไม่ได้ครั้งครามนะ ถ้าว่าใครไม่มาบริจาคก็บอก* ผู้หนึ่งผู้ใดมาบริจาคด้วยละก็ทำไป ถ้าว่าไม่พอละก็ เท่าใดก็ให้ทีเดียว เป็นหนี้เป็นสินยอมทีเดียว เขาจะบริจาคทานทำบาปมีไปในอนาคตกาลข้างหน้ากันอย่างนั้น เรียกว่าความเป็นพุทธเจ้านะไม่ใช่เป็นของง่าย ของได้ยาก

* ในสมัยหลวงพ่อนั้น หากวันไหนไม่มีเจ้าภาพถวายภัตตาหาร จะมีผู้ไปบอกหลวงพ่อก่อน หลวงพ่อก็รับเป็นเจ้าภาพเองในวันนั้น

เมื่อพระสัณฐาตุราชกุมารเป็นพุทธเจ้าได้ก็เพราะอาศัยเบื้องต้นให้ทานทีเดียว ทั้งเป็นสุเมธดาบส ท่านกำหนดจะเป็นพระพุทธเจ้า นึกอยู่แต่ในใจ ๗ อสงไขย แต่ออกว่าจ้าวข้าพเจ้าปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลภายภาคเบื้องหน้า ปรารถนาอย่างนี้แล้วก็อีก ๙ อสงไขย ได้รับพยากรณ์แล้วเมื่อครั้งเป็นสุเมธดาบส เมื่อพระพุทธรูปปางตรัสพยากรณ์ไว้เช่นนั้นแล้ว ต่อไปอีก ๔ อสงไขยแสนกัลป์ รวมทั้งหมด สร้างบารมีทั้งหมด ๒๐ อสงไขยหนึ่งแสนกัลป์ ที่พระสัณฐาตุราชกุมารได้ทำ สูงขึ้นไปกว่านี้ ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า พิสดารออกไปแล้วก็ ๘ อสงไขยแสนกัลป์ นี่หลักการอย่างนี้ เรียกว่า ๑๖ อสงไขยแสนกัลป์นะ ต้องแยกพิสดารออกไปอีกตามจำนวนอีกเท่าหนึ่ง เรียกว่าปรารถนาบารมีท่านสูง ๓ พวกนี้แหละที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้า แต่อย่างย่อลงไปอีก ๔ อสงไขยแสนกัลป์ ๘ อสงไขยแสนกัลป์ ๑๖ อสงไขยแสนกัลป์ ๓ จำนวนนี้ แต่ว่าสร้างบารมีกว่าจะเป็นพุทธเจ้านะ ไม่ใช่เป็นของได้ง่าย

ทานบารมี ทานอุปบารมี ทานปรมัตถบารมี เป็นทั้งนั้น ศีลบารมี ศีลอุปบารมี ศีลปรมัตถบารมี เป็นทั้งนั้น เนกขัมมบารมี เนกขัมมอุปบารมี เนกขัมมปรมัตถบารมี ปัญญาบารมี ปัญญาอุปบารมี ปัญญาปรมัตถบารมี วิริยบารมี วิริยอุปบารมี วิริยปรมัตถบารมี ขันติบารมี ขันติอุปบารมี ขันติปรมัตถบารมี สัจจบารมี สัจจอุปบารมี สัจจปรมัตถบารมี อริยฐานความตั้งใจมั่น อริยฐานบารมี อริยฐานอุปบารมี อริยฐานปรมัตถบารมี เมตตาบารมี เมตตาอุปบารมี เมตตาปรมัตถบารมี อุเบกขาบารมี อุเบกขาอุปบารมี อุเบกขาปรมัตถบารมี เต็ม ๓๐ ทศ

แต่ว่าบารมีหนึ่งๆ กว่าจะได้เป็นบารมีนะไม่ใช่เป็นของง่าย ทานบารมีเต็มดวงนะ ดวงบุญที่เกิดจากการบำเพ็ญทาน ได้เป็นดวงบุญ ดวงบุญใหญ่โตเล็กเท่าไรไม่ว่าสร้างไปเถอะทำไปเถอะ แล้วเอาดวงบุญนั้นมากลั่นเป็นบารมี ดวงบุญมากลั่นเป็นบารมีนะ บุญมีคืบหนึ่งเต็มเปี่ยมเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ทีเดียว เอามากลั่นเป็นบารมีได้นี้เดียวเท่านั้นเอง กลมรอบตัวเท่านั้นแหละ กลั่นไปอย่างนี้แหละทุกบารมี ไปจนกว่าบารมีนั้นจะเต็มส่วน แล้วก็บารมีที่จะเป็นอุปบารมี เอาบารมีนั้นแหละคืบหนึ่งเต็มส่วน เอามากลั่นเป็นอุปบารมีได้นี้เดียว แล้วเอาอุปบารมีนั้นแหละคืบหนึ่ง กลมรอบตัว เอามากลั่นเป็นปรมัตถบารมีได้นี้เดียว

บารมีก็ดี อุปบารมีก็ดี ปรมัตถบารมีก็ดี วัดผ่าเส้นศูนย์กลางกลมรอบตัวทุกบารมีไป มีทั้ง ๓๐ ทศ จึงจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ยากนัก เรื่องนี้ยากนัก พระองค์จึงได้ทรงโปรด

ออกพระโอษฐ์ว่า พุทธุปาโท จ ทูลลโก ความบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นของได้ยากดังนี้

ทูลลภา จ ขณสมปตติ ที่จะถึงด้วยทานสมัย เป็นของได้ยากอีกประการหนึ่ง ที่ ๓ ถึงพร้อมด้วยทานด้วยสมัยเป็นอย่างใด พระพุทธเจ้ามาอุบัติตรัสขึ้นในโลกนี้ พุทธถึงทานสมัยนี้ เราไปเกิดเสียบ้านนอกเมืองดอนรอนแรมแรมไพร สิบวันพันปีไม่พบภิกษุสามเณรผ่านไปทางนั้นสักหนหนึ่ง นี่เป็นขณะสมัยเสียข้อหนึ่งแล้ว พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดในโลก โนน ไปเกิดเป็นสัตว์นรกเสีย ก็เป็นขณะสมัยเสีย ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานเสีย พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดขึ้นในโลก ก็เป็นขณะสมัยเสีย ไปเกิดเป็นเปรตอสุรกายเสีย ก็เป็นขณะสมัยอีกเหมือนกัน พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดขึ้นในโลก ก็ไปเกิดเป็นอรูปสัตว์ชั้นเนวสัญญานาสัญญายตนะนั้น หรืออสัญญีสัตว์โน้น พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดขึ้นในโลก เกิดมาเป็นมนุษย์โลกได้ เสียกำเนิด นี่ก็เป็นขณะสมัย พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดในโลก เขาเรียกว่าเป็นบ้าเสีย เอาเรื่องไม่ได้ นี่ก็เป็นขณะสมัย พระพุทธเจ้ามาอุบัติในโลก เป็นคนดีบริสุทธิ์ ตัวกลับเฉลียวฉลาด พุดจาปราศรัยไม่ได้กลัวใคร ไม่ได้ครั่นคร้ามผู้หนึ่งผู้ใด พระพุทธเจ้าก็ไม่กลัวเสียอีก กลับดูถูกดูหมิ่น พระพุทธเจ้าไปเสียอีก หว่าตัวฉลาดกว่าพระพุทธเจ้าเข้าไปเสียอีก พุดจาปราศรัยไม่มีใครเทียมทันทั้งนั้น ผู้คนชนิดนี้เขาเรียกว่า **เขมตตโก** บ้าน้ำลาย เอาจริงไม่ได้ดูถูกดูหมิ่นคนละไปเสียอีก เป็น **เขมตตโก** เป็นขณะสมัย เหมือนกับไม่พบพุทธศาสนา ไม่พบพระพุทธเจ้าที่เดียวมันแหละ แบบเดียวกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เป็นมิจฉาทิฏฐิเสีย ก็ใช้ไม่ได้ ก็เป็นขณะสมัยเสียอีกเหมือนกัน ไม่เอาจริง พวกนี้เหลวไหลทั้งนั้น ขณะสมัย พระพุทธเจ้ามาอุบัติตรัสขึ้นในโลก ตัวเองเป็นคนสมบูรณ์บริบูรณ์อยู่ เลื่อมใสเหมือน ภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา ในบัดนี้ก็เหมือนกันละนะ ต่างพวกเป็นคนบ้า น้ำลายเหมือนกัน **เขมตตโก** ดีแต่พุด ไม่จริงซักอย่างหนึ่ง ไอ้ชนิดนี้เขาเรียกว่าบ้า น้ำลาย เป็นขณะสมัย มาพบพุทธศาสนาไม่ได้อะไร เสียเวลาเปล่า ให้เป็นโทษเสียอีก

ทว่าเลื่อมใสในศาสนาในพระศาสดาจริง ๆ เหมือนกับท่านทั้งหลายที่ได้บริจาทาน ได้ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ปรากฏอยู่เช่นนี้ ก็ได้ชื่อว่าถึงพร้อมด้วยขณะด้วยสมัย ไม่เสียทีที่เป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา ได้บริจาทานในพุทธศาสนา ได้มารักษาศีลในพุทธศาสนาโดยน้ำใสใจจริง ได้เจริญภาวนาในพระพุทธศาสนา ทำไม่ว่ามีเจริญภาวนา มีธรรมกายขึ้น เรียกว่าเข้าถึงรัตนตรัย เข้าถึงแก่นพุทธศาสนา

ที่เดียว มีกรรมกายขึ้น เหมือนวัดปากน้ำได้มีตั้ง ๑๕๐ กว่าคน มีกรรมกายทั้งหญิงทั้งชาย ภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา มีกรรมกาย ๑๕๐ กว่าคน ไปนรก ไปสวรรค์ ไปนิพพานได้อย่างนี้ **ทูลลภา ขณสมฺปตฺติ** ถึงพร้อมด้วยขณะด้วยสมัยแท้ๆ ที่เดียวเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วละก็ นี่แหละที่พระองค์ทรงรับสั่งว่า **ทูลลภา ขณสมฺปตฺติ** พร้อมด้วยขณะด้วยสมัยเป็นของได้ยาก เป็นประการที่ ๓

สทฺธมฺโม ปรมทูลลโก สัทธรรมเป็นของได้ยากยิ่ง สัทธรรมเป็นของได้ยากอย่างยิ่งนะเป็นไฉน สัทธรรมคือธรรมเครื่องสงบระงับ แยกบทออกไปว่า **สนฺโต ธมฺโม ธมฺโม** อันว่าธรรม **สนฺโต** ของบุคคลผู้สงบระงับ **สนฺโต ธมฺโม** อันว่าธรรมของผู้สงบระงับ ธรรมอันสงบระงับนั้นคือธรรมอะไร อยู่ที่ไหน กุศลธรรมสงบระงับเสียซึ่งอกุศลธรรม หรือสงบระงับเสียซึ่งบาปชั่ว นี่สงบระงับเสียซึ่งชั่ว สุจริตสงบระงับเสียซึ่งทุจริต นี่ก็เป็นสัทธรรมส่วนหนึ่ง ภายนอก คีล ๕ เป็นสัทธรรมของทุกคิล ทั้งคีล ๕ คีล ๘ เป็นสัทธรรมของทุกคิล ทั้งคีล ๘ คีล ๑๐ เป็นสัทธรรมของทุกคิล ทั้งคีล ๑๐ คีล ๒๒๗ เป็นสัทธรรมของทุกคิล ทั้ง ๒๒๗ ข้อนั้น นี่เป็นสัทธรรมโดยย่อ ที่เรียกว่าเป็นสัทธรรมจริงแท้แน่นอนนั้นเป็นไฉน

สัทธรรม แปลว่า ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ทำให้สัทธรรมของพวกนรก สัตว์เดรัจฉาน เปเรต อสุรกาย ท่วมทับธรรมให้เป็นสัตว์นรก เป็นสัตว์เดรัจฉาน เปเรต อสุรกายหายไป แทรกซอนเข้ามาไม่ได้ อยู่ด้วยความบริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา บริสุทธิ์ใจ นี่เป็นสัทธรรมของมนุษย์

ถ้าเป็นดวงใสบริสุทธิ์ เท้าฟองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางกายมนุษย์ ใสเป็นกระจกคั่นช่องส่องเงาหน้า สะดือทะลุหลัง ขวาทะลุซ้าย ด้ายกลุ่มขึงเส้นดั่ง ตรงกลางมาจรดกันนั้นกลางก็ก กลางก็กนั้นถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์ เท้าฟองไข่แดงของไก่ ดวงธรรมดวงนั้นแหละ ได้ชื่อว่าเป็นสัทธรรมแท้ๆ เรียกว่า สัทธรรมของมนุษย์ ธรรมเครื่องสงบธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ไม่มีต่อไป เป็นมนุษย์ก็เกิดปรากฏขึ้นนั้นชั้นหนึ่ง

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดที่นอนผืนออกไป ๒ เท้าฟองไข่แดงของไก่ ธรรมดวงนั้นเป็นสัทธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์สูงขึ้นไป

ไปถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ๓ เท้าฟองไข่แดงของไก่ นั้นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ๔ เท้าฟองไข่แดงของไก่ นั่นเป็น
สัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพรหม ๕ เท้าฟองไข่แดงของไก่ กลมรอบตัว นั่น
เป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ๖ เท้าฟองไข่แดงของไก่ กลม
รอบตัว นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ๗ เท้าฟองไข่แดงของไก่ นั่นเป็น
สัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด ๘ เท้าฟองไข่แดงของไก่ นั่น
เป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมหายาบ

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย วัดหน้าดักเท้าหน้าดักกรรมกาย ใหญ่เท่าใด แต่
ว่าหย่อนกว่า ๕ วา สูง ๕ วา นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม
ละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียด วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง กลมรอบตัว นี่เป็น
สัทธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมกาย เป็นลำดับขึ้นไป

เข้าถึงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดา นั่นเป็นพระสัทธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายละ
เอียด ๕ วา กลมรอบตัว

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดาละเอียด นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำ
ให้เป็นกายพระโสดา

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระสกิทาคา เป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระ
โสดาละเอียดนั้น หนักขึ้นไป ๑๐ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกิทาคาละเอียด ๑๐ วา นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรม
ที่ทำให้เป็นกายพระสกิทาคาหายาบ

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๕ วา กลมรอบตัว นั่น
เป็นสัทธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกิทาคาละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด ๑๕ วา กลมรอบตัว เป็นสัทธรรมของ
ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาหายาบ

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอรหัต ๒๐ วา กลมรอบตัวเหมือนกัน นั่นเป็น
สัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอรหันต์ละเอียดเป็นสัทธรรมด้วย ต่อเป็นลำดับขึ้นไปทีละเดียว

นี้สัทธรรมเป็นของไต่ยากอย่างนี้ นี่นะ ไม่ใช่เป็นของไต่ง่ายพอดีพอร้าย วัดปากน้ำได้ค้นพบตลอดมาหลายแล้ว หลักฐานก็ชี้ได้แน่นอนแล้ว ไต่ยากนักพระสัทธรรมนี้เป็นของไต่ยากยิ่ง

พระฝรั่งวิลเลียม เป็นศาสตราจารย์ในลอนดอน เป็นผู้ไต่บวชในโบสถ์วัดปากน้ำนี้ ผู้เทศน์นี้เป็นอุปัชฌาย์ ได้สั่งสอนให้พระวิลเลียมซึ่งเป็นฝรั่งนั้นได้บรรลุธรรมจริงอย่างนี้ ที่เห็นจริงอย่างนี้แหละจะเอาไปประกาศในลอนดอน ประเทศอังกฤษ จะไปวันที่ ๘ นี้ นี่วันนี่วันที่ ๗ แล้ว บุกเรือบินไว้เสร็จแล้ว แต่ว่าค่าโดยสารที่จะไปนั้นและเครื่องใช้ไม้สอยด้วย ผู้เทศน์นี้ไต่บริจาคไว้แล้ว ๓๐,๐๐๐ บาท ผู้ใดจะทำบุญค่ารถค่าเรือของพระฝรั่งบ้าง จะได้เป็นนิสัยปัจจัยไป ท่านจะได้ไปประกาศศาสนา จะได้เป็นเนื่อหาบุญอันสำคัญ ต้องการจะบริจาคละก็ ให้ไปมอบกับนายประยูรที่กุญนั้นได้สำหรับเป็นไวยาวัจกร งบประมาณในแง่เรื่องนี้ สำหรับงบประมาณในเรื่องส่งพระฝรั่งไปประกาศศาสนาในประเทศฝรั่งนั้น ไปไม่ใช่ไปเลย ไปถ้าถึงปีหรือสมควรแก่เวลาเท่านั้น แล้วก็กลับมาอีก นำเอาฝรั่งมาบวชอีก จะตั้งศาสนาในลอนดอนให้ได้ ให้เป็นวัดไทยจริงๆ กัน นี่เป็นข้อสำคัญอย่างนั้นะ เรื่องวิชาธรรมกายวัดปากน้ำนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่ไพศาลในยุโรปทีเดียว ให้อุตสาหะตั้งใจ บุญกุศลยิ่งใหญ่ นะ นี่ก็ของหาไต่ยากเหมือนกัน ในประเทศไทยหาได้เหมือนกัน ธรรมกายอย่างวัดปากน้ำ ธรรม ๔ ประการนี้ก็หาไต่ยากเหมือนกัน เราได้ฟังสมเจตนา เรื่องการกุศลนี้ก็หาไต่ยากเหมือนกัน เราก็ได้ฟังสมเจตนาด้วยเหมือนกัน

ได้ชี้แจงแสดงมาตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา วรณฺณํ สรณํ นตฺถิ สิ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย สรณํ เม รตนตฺตยํ พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย เอเตน สจฺจวชฺเชน ด้วยอำนาจความสัตย์ที่ได้อ้างธรรมเนียมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ สทา โสตฺถิ ภวนตฺถ เต ขอความสุขสวัสดิจงบังเกิดแก่ท่านทั้งหลาย ทั้งคุณุหัตถ์บรรพชิตบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา สมมติยุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยามความเพียงเท่านี้

เอาจุ ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

